

Kék vér, fekete tinta

Arisztokrata könyvgyűjtemények 1500-1700 között

Zágráb, Pozsony és Martin (Túrócszentmárton) után érkezett Budapestre az a nemzetközi összefogással készült kiállítás, amelyet március 31.-ig láthatunk az Országos Széchényi Könyvtárban, majd innen a fraknói várba megy tovább. A tárlat európai összefüggésekben mutatja be a gazdag középkori és kora-újkori könyvkultúrát. A *Kék vér, fekete tinta* főcímmel és *Arisztokrata könyvgyűjtemények 1500-1700 között* alcímmel létrejött vándortárlat olyan európai hírű és rangú főúri famíliák családi könyvéből mutat be válogatást, amelyeknek történelmi nevei egy-egy egész korszakot vagy országrészt jellemeznek. A lajstrom önmagában tiszteletre méltó és érdeklődést keltő: *Frangepán-Zrínyi, Valvasor, Bánffy, Nádasdy, Batthyány, Esterházy, Pálffy, Thurzó-Illésházy* valamint *Révay*...

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium részéről horvát, szlovák és osztrák intézmények vezetőinek adott át *Pro Cultura Hungarica* elismeréseket Schneider Márta kulturális szakállamtitkár az ünnepélyes vernisszázson, mivel Dusan *Katuscak*, a Slovenská Národná Kniznica (Szlovák Nemzeti Könyvtár) főigazgatója vagy Josip *Stipanov*, a Nacionalna i Sveuculiska Knjiznica (Horvát Nemzeti és Egyetemi Könyvtár) főigazgatója éppúgy hosszú esztendő óta kölcsönösen gyümölcsöző kapcsolatokat tart fenn az Országos Széchényi Könyvtárral, akárcsak *Otrubay István*, az Esterházy Privatstiftungen (Esterházy Alapítvány) főigazgatója Ausztriában.

A felsorolt intézmények számára nem a jelen kiállítás megszervezése jelentette az első közös akciót, mivel a dokumentumok rendszeres cseréje mellett olyan összeurópai illetve regionális projektekben is részt vesznek, mint például a Kárpát-medence kéziratának és könyveinek közös nyilvántartása avagy együttes bibliográfiai munkák, bemutatók, tudományos ülésszakok tervezése és megszervezése. Ennek a példás kooperációnak köszönhetően a nemzeti könyvtárak ágazati együttműködése az említett országok között példaértékűnek mondható. Vállvetve végezték – többek közt – a felföldi kora-újkori nyomtatványok digitalizálását éppúgy, mint a zágrábi Zrínyi-könyvtár teljes feldolgozását, a *Kismartonban* székelő Esterházy-Privatstiftungen pedig hathatós támogatást nyújt Magyarországon is a főúri família itteni emlékhelyeinek fejlesztésében.

Kevésbé közismert tény, hogy a kora-újkorban felalálták az *olvasókerék* a nagyobb méretű szótárak és szakkönyvek valamint térképek egyidejű hasz-

nálátának megkönnyítésére. A speciális masina első ábrázolását Agostino Ramelli: *Le diverse et artificiose machine* című 1588-as párizsi kiadású könyvéből ismerjük. Ennek alapján készítette el a modern rekonstrukció terveit Simon Levente, Bordás László asztalos mester pedig kivitelezte az elképzelést. Az érdekes szerkezet most szintén itt látható, a kiállítást járva pedig egyhamar kiderül, hogy a hosszasan elhúzódozó és fél Európára kiterjedő törökellenes harcok közepette a XVI. század egész kontinensünkön a könyvtárak virágkorának számított. Ebben a periódusban nemcsak a klérus vagy az arisztokrácia alapított és fejlesztett tovább értékes könyvtárakat, hanem követték példájukat az iskolák tömkelegei is. A városi lakosság esetében pedig a magánszemélyek között széles körben elterjedt a könyvgyűjtési szenvedély. Ennek a hasznos folyamatnak egyenes következményeként a XVII. század pedig az olvasás korszakának nevezhető, mivel a könyvek használata az emberek hétköznapijainak is szerves részévé vált.

A mostani kiállítás másfélszázánál több műtárgya között tallózva nemcsak mívesen nyomott és kötött könyvekben, hanem korabeli festményekben is gyönyörködhetünk, a már említett kuriózum – a vadonatúj olvasókerék-modell – mellett pedig modern korunk üzenete a Zrínyi-család zágrábi könyvtárának 3D-s számítógépes modellezése is. Az együttműködő négy ország tudományos műhelyei és könyvgyűjteményei – az eddig nem említett *Burgenlandi Tartományi Könyvtár*at is beleértve – szakszerűen őrzik, kutatják és népszerűsítik a gondjaikra bízott értékes kulturális örökséget.